INDEPENDENȚA JUDECĂTORILOR – PRINCIPIU ESENȚIAL AL PROCEDURII DE CONTENCIOS ADMINISTRATIV

Cătălina CEBOTARESCU,
Facultatea Relații Internaționale,
Științe Politice și Administrative

CZU: 347.962:342.9 *catalinacebotarescu184@gmail.com*

Deși, Codul administrativ al Republicii Moldova, adoptat în 2019 a pus în valoare principiile procedurii contenciosului administrativ, acestora fiindu-le consacrat un capitol distinct, totuși atestăm încălcarea flagrantă a acestora. Din aceste considerente independența judecătorilor rămâne în continuare o temă actuală în contextul Republicii Moldova, independența justiţiei fiind premisa statului de drept și o garanţie fundamentală a procesului echitabil.

Conform prevederilor Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni puterile încredinţate judecătorilor sunt strict legate de valorile de justiţie, adevăr şi libertate, iar independența și imparțialitatea judecătorului, este esenţială pentru credibilitatea sistemului juridic şi pentru încrederea pe care acesta trebuie să o inspire într-o societate democratică. Carta europeană a statutului judecătorilor prevede că statutul judecătorilor trebuie să asigure imparţialitatea pe care toţi membrii publicului sunt îndreptăţiţi să o aştepte din partea tribunalelor [5]. Prin urmare, judecătorii ar trebui să îşi îndeplinească îndatoririle fără favoritisme şi fără a da dovadă de prejudecăţi sau idei preconcepute. Trebuie să dea dovadă de respectul datorat tuturor persoanelor fără a face distincţii bazate pe motive ilegale sau incompatibile cu îndeplinirea corectă a funcţiilor lor.

Constituţia Republicii Moldova prevede, la art.20 [1], un drept fundamental pentru un stat democratic şi de drept, şi anume: „accesul liber la justiţie”. Astfel, „orice persoană are dreptul la satisfacţie efectivă din partea instanţelor judecătoreşti competente împotriva actelor care violează drepturile, libertăţile şi interesele sale legitime ”, iar alin.(2) stabileşte că „nici o lege nu poate îngrădi accesul liber la justiţie”. Judecătorul trebuie, deci, să fie independent faţă de părţile în proces, precum

şi faţă de alte autorităţi publice, putere executivă sau legislative. Deci, principiul de independență a judecătorului se roteşte, în jurul a două axe principale, independența funcțională și independența personală. Art.17 al Legii cu privire la organizarea judecătorească [3] prevede că independenţa judecătorului este asigurată prin mai multe mijloace, precum: procedura de înfătuire a justiţiei, declararea inviolabilității lui, secretul deliberărilor şi interzicerea de a cere divulgarea lui, procedura de numire, suspendare, demisie şi eliberare, dar și prin alocarea resurselor adecvate pentru funcţionarea sistemului judiciar și asigurarea materială şi socială a judecătorului .

Principiul independenței judecătorilor este prevăzut în art. 37 al Codului Administrativ al Republicii Moldova [2]. În conformitate cu prevederile prezentului articol, la înfăptuirea controlului judecătoresc asupra activității administrative, instanțele de judecată competente și judecătorii competenți sunt independenți și se supun numai legii. Orice imixtiune în activitatea de judecată este inadmisibilă și atrage răspunderea prevăzută de lege. Acest principiu presupune faptul că în activitatea de judecată judecătorii sunt independenţi faţă de alte organe ale statului şi chiar faţă de organele lor ierarhic superioare, fiind supuşi numai legii, ale cărei dispoziţii sunt chemaţi să le respecte. Independenţa judecătorului implică cerinţa soluţionării litigiilor fără nici o ingerinţă din partea vreunui organ de stat sau din partea vreunei persoane.

Independenţa judecătorului constituie un factor determinant în realizarea accesului liber la justiţie, iar esenţa independenţei judecătorului rezidă în autonomia acestuia la adoptarea deciziilor judecătoreşti [4]. Aceasta presupune că judecătorul urmează să fie ocrotit şi să-i fie garantat că la judecarea cauzelor, atribuţie conferită de Constituţie, el nu va fi supus persecuţiilor şi nu va putea fi antrenată răspunderea juridică pentru modul de interpretare a legii, apreciere a faptelor sau evaluarea probelor, cu excepţia „cazurilor de rea-credinţă”.

Analiza respectării în practică a principiului independenței judecătorului denotă încălcări frecvente a acestui principiu. Relevant în context este că la 23 aprilie 2021 Parlamentul Republicii Moldova, a adoptat proiectul hotărârii prin care s-a ridicat mandatul judecătorului Domnica Manole, adoptând ca urmare un nou proiect privind numirea în funcție a domnului Boris Lupașcu [6]. Aceste acțiuni au fost apreciate ca fiind neconstituționale fiindcă independența judecătorilor este

unul din principiile constituționale ale justiției. Neconstituționalitatea vădită a raționamentelor invocate relevă din prevederile legale deoarece potrivit principiului respectiv în activitatea sa judecătorul se supune numai legii și conștiinței sale. În rezolvarea litigiilor judecătorul nu poate primi nici un fel de ordine, instrucțiuni, indicații, sugestii sau alte asemenea impulsuri privind soluția pe care trebuie sa o dea. În opinia autorului ridicarea mandatelor judecătorilor Curții Constituționale de către Parlament reprezintă o imixtiune nepermisă în activitatea sa, altfel spus, o încălcare a principiului independenței acestora și este contrară principiilor inamoviblității și independenței judecătorilor săi.

Concluzii: Principiul independenţei judecătorilor reprezintă pilonul de bază al menţinerii acestei puteri ca una cu drepturi depline în arhitectura statală. Din aceste considerente, principiul independenţei judecătorilor reprezintă nu numai baza constituţională, ci şi măsura de control al respectării drepturilor şi competenţelor puterii judecătoreşti în vederea menţinerii unui echilibru între autorităţile publice antrenate în exercitarea diferitor funcţii ale puterii de stat. Prin urmare, este strict necesar de a consolida prin eforturile comune ale tuturor asigurarea ocrotirii drepturilor şi libertăţilor magistraţilor, a onoarei şi demnităţii lor, acţionând prompt împotriva oricăror acţiuni care ar putea afecta independenţa, imparţialitatea şi credibilitatea acestora. În opinia autorului e de apreciat respectarea în totalitate a normelor legale privind aplicarea principiului independenței judecătorilor, iar autoritățile naționale trebuie să se ghideze și să-și realizeze prereogativelor ce le revin conform rigorilor prevăzute în acest sens.

Referințe:

1. Constituția Republicii Moldova din 29-07-1994, Publicat : 29-03-2016 în Monitorul Oficial Nr. 78 art. 140.
2. Codul Administrativ al Republicii Moldova din 19-07-2018, Publicat : 17-08-2018 în Monitorul Oficial Nr. 309-320 art. 466.
3. Legea privind organizarea judecătorească, nr.514-XIII din 06.07.1995 // Monitorul Oficial al Republici Moldova, 1995, nr.58/641.
4. PÎRLOG, V. *Eficienţa Justiţiei – premisă indispensabilă a realizării criteriului politic de integrare europeană*. 2007, nr.1-2, p.12.

5. SÎRCU, D. Geneza şi natura Convenţiei pentru drepturile omului şi libertăţile fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 în: Revista Naţională de Drept, 2003, nr.3 p.40
6. https://instante.justice.md/

Recomandat
Carolina MACOVEȚCHI, dr., lector univ.